

Sociologie Românească

ISSN: 2668-1455 (print), ISSN: 1220-5389 (electronic)

POLITICA DE SECURITATE NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI 1990-2020

Alexandra-Iulia BĂLOI

Sociologie Românească, 2021, vol. 19, Issue 1, pp. 168-182

<https://doi.org/10.33788/sr.19.1.9>

Published by:
Expert Projects Publishing House

On behalf of:
Asociația Română de Sociologie

POLITICA DE SECURITATE NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI 1990-2020

Alexandra-Iulia BĂLOI¹

Abstract

Security is a complex, multi-dimensional approach context. In broad terms, it represents the ability to protect its citizens. The sole holder of the legitimate right to use intra-state and inter-state force is obliged through the consequence and expression of its sovereignty to protect and guarantee its citizens' rights and freedoms and ensure the conditions for the exercise of their rights and freedoms. After the dissolution of the communist political and military bloc, security develops as a global concept that tends to include traditional political and military dimensions, new dimensions, such as economic, energy or security, individual rights, and freedoms. This study addresses Romania's security policy, its evolution after 1990 and until now. The paper aims to highlight Romania's position as a territory and its role in the regional context regarding security. Its statute as a NATO and E.U. member, and strategic partner of the United States, determined a permanent update of its security policy and proposed objectives, correlated with those of the entities to which it belongs. From the point of view of security policy, Romania has an important geostrategic role and can stand out as a regional leader due to the threats it could be subjected to. The study will highlight that its security policy provides many benefits for the country's citizens and its institutions.

Keywords: communism, security environment, international relations, strategic partners.

Introducere

Societatea actuală reprezintă o societate a schimbărilor continue la toate nivelurile. Evenimentele ce au loc, de natură politică, culturală, economică și religioasă, ne plasează în postura în care observăm și încercăm să înțelegem natura complexă a problemelor cu care noi, ca indivizi, și umanitatea, în ansamblul său, se confruntă în prezent.

Lucrarea își propune să identifice coordonatele mediului regional de securitate în care a evoluat statul român în ultimele trei decenii și modul în care România

¹ Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, ROMÂNIA. E-mail: alexandra.baloi@gmail.com.

s-a raportat la sistemul european de securitate. Având în vedere importanța securității naționale și politicile acesteia, coroborate cu politicile la nivel european și internațional, este important de analizat cum a evoluat statul român.

Scopul acestui articol este de a evidenția evoluția politicilor de securitate națională și importanța aliaților. Obiectivele studiului sunt:

- identificarea coordonatelor mediului regional de securitate al României;
- descrierea importanței politicii de securitate a sistemului european pentru România;
- identificarea beneficiilor securității naționale și a politicilor acesteia.

Studiul evidențiază faptul că una dintre cele mai importante probleme cu care se confruntă societatea actuală în prezent este reprezentată de problematica securității, individuală, național-statală și internațională. Securitatea reprezintă, în acest context, o noțiune complexă ce a cunoscut, de-a lungul timpului, conținuturi și abordări multidimensionale (Buzan, 2000, 73). Capacitatea de a oferi securitate cetățenilor săi este, pentru statul contemporan, cea mai importantă funcțiune și sursă a legitimității acestuia. Unic deținător al dreptului legitim de a folosi forța la nivel intra și interstatal, acesta este obligat, ca o consecință și expresie a suveranității sale, să protejeze și să garanteze/susțină drepturile și libertățile cetățenilor săi.

Din punct de vedere istoric securitatea nu este un concept exclusiv al zilelor noastre. În forme și conținuturi variate noțiunea ori elemente constitutive ale conceptului actual au fost prezente în acțiunea internă și externă a factorilor decizionali în stat din zorii epocii moderne (Calvocoressi, 2000, 199). Inițial asociat circumstanțelor și factorilor de risc de ordin politic și militar, conceptul se extinde ca arie de cuprindere și înțeles în anii secolului XX, cu precădere în a doua jumătate a acestuia, în contextul Războiului Rece și a confruntării bipolare asociată acestei perioade de evoluție a sistemului relațiilor internaționale. Ulterior disoluției blocului politico-militar comunist și odată cu procesul de amplă transformare a sistemului relațiilor internaționale și mediului internațional de securitate asociate, securitatea se dezvoltă ca un concept atotcuprinzător ce tinde să înglobeze alături de dimensiunile tradiționale, politică și militară, dimensiuni noi precum cele economice, energetice ori relative la siguranța, drepturile și libertățile individuale. Asocieri ale conceptului ori intercondiționări se dezvoltă prin raport cu elemente ce tind să devină chei ale înțelegerii și structurării sistemului relațiilor internaționale. Un exemplu în acest sens este cel al intercondiționării dintre respectarea drepturilor omului, văzută ca o regulă universală de conduită în evoluția statelor, și atribute esențiale ale acestora precum securitatea ori suveranitatea (Țuțuianu, 2011, 32-33).

Lucrarea prezintă câteva dintre multiplele definiții pe care le are conceptul de securitate la unul dintre cele mai răspândite și influente puncte de vedere din literatura de specialitate actuală. Astfel, specialiștii Școlii de la Copenhaga, în frunte cu Barry Buzan, definesc securitatea în raport cu noțiunea de putere. Această nouă paradigmă, a securității multidimensionale, preia și adaptează la

noile condiții componentele teoretice ale paradigmei securității militare, la care adaugă teoriile integrării economice, politice și de securitate, metodologia și tehnologia controlului armamentelor, prevenirii și managementului crizelor. În acest sens, securitatea în sens larg se referă la securitatea națională. În concepția lui Buzan, securitatea reprezintă modul de asigurare a medierii dintre interesul național, definit într-un mod unitar, și interesele comunităților din cadrul său. Astfel spus, strategia de securitate este impusă de puterea politică și aceasta se bazează pe cinci componente, și anume o latură politică, una militară, economică, socială și în cele din urmă mediul ambiant (Buzan, 1998, 115).

Definirea securității își are originea în preocuparea factorilor responsabili de a identifica formulele și procedeele de acțiune optime pentru prezentarea identității și intereselor naționale, procese asociate apariției statelor moderne. Aceasta are menirea de a evidenția interesele naționale fundamentale ale unui stat, sistemul de valori care trebuie apărate și promovate, precum și instituțiile, resursele și modalitățile de apărare ale intereselor și valorilor respective. Deci atunci când se face referire la termenul de securitate, pe de o parte se face referire la securitatea națională a unui stat și pe de altă parte la dinamica securității care are la bază relațiile și interdependențele existente între state (Buzan, 2003, 134). Securitatea reprezintă deci condiția de bază de a te simți protejat împotriva diverselor pericole ce apar sau a pierderilor survenite în cazul cataclismelor. Această definiție accentuează atât necesitatea unei condiții care caracterizează starea de securitate, cât și principalele direcții ale activității de protejare (Glosar NATO, 1995, 87).

Datorită faptului că lucrarea este descriptivă, fiind o cercetare empirică, s-a utilizat metoda observației. Principalele etape în realizarea studiului, din punct de vedere empiric, sunt:

- realizarea documentării despre principalele studii despre securitate, politici de securitate și securitatea României;
- sinteza cercetărilor existente despre politica de securitate a României și abordarea conceptuală;
- sinteza integrativă prin rezumarea studiilor identificate despre securitate și formularea unor concluzii în acest sens.

Evoluții post-Război Rece ale mediului internațional/european de securitate. Coordonate ale mediului regional de securitate în care a evoluat statul român în ultimele două decenii

Disoluția blocului politico-militar constituit în jurul Uniunii Sovietice și a înseși acesteia în anii 1989-1991 a marcat profund sistemul relațiilor internaționale, precum și mediul internațional de securitate constituindu-se în punctul de debut al unui amplu proces de restructurare și reformare a instituțiilor fundamentale de securitate active la nivelul sistemului relațiilor internaționale, cât și a sistemului

însuși (Secăreș. 1996, 51). De la bun început procesul de restructurare și reformă a sistemului relațiilor internaționale și a mediului internațional de securitate s-a dovedit unul sinuos și puțin predictibil. Mediul de securitate asociat este, în consecință, unul puțin predictibil în evoluțiile sale și în ponderea și potențialitatea factorilor de risc asociați. Dezbaterile asupra cursului pe care ar trebui să îl ia procesul de reformă și restructurare a sistemului relațiilor internaționale și a principalelor instituții de securitate ale sale, precum ONU ori OSCE, au fost dublate de o reală preocupare pentru încadrarea tipologică și definirea relațiilor internaționale și a sistemului în ansamblul său în noul context istoric. De la unipolaritate la unimultipolaritate o sumă de analize au fost propuse și au încercat să surprindă etape și direcții de evoluție în procesul de transformare a sistemului relațiilor internaționale și a mediului de securitate asociat (Sorensen, 2006, 343-363).

Principalele instituții de securitate internaționale, moștenire a epocii Războiului Rece, au trecut prin procese de restructurare și reformă, de redefinire a rolului și locului lor în sistemul relațiilor internaționale. Filosofii acționale precum și mutații conceptuale se înregistrează în acțiunea și practica legislativă a acestora. Un exemplu în acest sens îl constituie modul în care, sub presiunea evenimentelor și în căutarea unui răspuns adecvat la provocările mediului de securitate, ONU a procedat la schimbarea de conținut a unui concept precum cel de menținere a păcii care va evolua, în contextul crizei iugoslave, dar și a unor conflicte precum cel din Rwanda de la menținerea păcii (în înțelesul său postbelic) la cel de impunere a păcii și de intervenție în numele impunerii unor norme acționale și de conduită internațional acceptabile părților aflate în conflict (Lebovic, 2004, 910-936). Emergența drepturilor omului în planul relațiilor internaționale până la rangul de condiționalitate a suveranității naționale și posibil motiv legal de intervenție în afacerile interne ale statelor care refuză adoptarea și aplicarea normelor internațional aplicate în domeniu este un alt exemplu care poate fi evocat în acest context. Alături de aceste evoluții înregistrăm procese similare la nivelul altor instituții internaționale având vocație și pondere în domeniul securității internaționale (la nivelul UE sau OSCE) (McAllister, 2010, 15-30). Evoluția securității internaționale are ample procese de reformă care au cuprins extinderea, lărgirea spre est, a frontierelor unor organizații internaționale, precum NATO și UE, și cuprinderea în interiorul lor a statelor fostului bloc comunist. Implicarea în soluționarea conflictelor din spațiul ex-iugoslav din punct de vedere militar, dar și economic și politic este unul dintre aspectele ce reflectă pe deplin această restructurare de rol și misiuni, de vocație în cadrul respectivelor organizații internaționale.

În perioada post-Război Rece, securitatea și sistemul relațiilor internaționale este divizată de atacurile teroriste din septembrie 2001 din Statele Unite (d’Aboville, 2008, 91-104). Amploarea efectelor produse de această veritabilă sfidare lansată supraputerii americane asupra percepției și evaluărilor mediului de securitate internațional, în ierarhia riscurilor de securitate în care terorismul ajunge pe locul

întâi între amenințările la adresa securității naționale și internaționale, este una de substanță și marchează evoluțiile ulterioare înregistrate în plan internațional. Coaliția internațională antiteroristă, războiul din Afghanistan și extinderea acestuia în Irak, evoluțiile înregistrate în anii din urmă în Orientul Mijlociu (primăvara arabă), resurgența Federației Ruse ca putere regională și reafirmarea pretențiilor sale hegemonice în spațiul „vecinătății apropiate” au marcat evoluțiile sistemului relațiilor internaționale și mediului de securitate regional și internațional punând în primul plan, pe de o parte, resurgența unor factori de risc aparținând epocii Războiului Rece, iar pe de altă parte subliniind impactul pe care terorismul îl are asupra securității la toate nivelurile sale de la cel personal la cel național-statal și internațional.

La un nivel european, evoluțiile mediului de securitate, mai precis cele circumscrise arealelor balcanic și al Mării Negre ce influențează direct securitatea națională a României, cunosc în anii post-Război Rece o evoluție liniară. Principalele probleme asociate acestui spațiu de securitate sunt legate de focarele de conflict ce însoțesc disoluția regimurilor comuniste și a statelor federale iugoslav și sovietic. De altfel, Balcanii și evoluțiile conflictuale asociate acestora au dominat primul deceniu al agendei internaționale de securitate post-Război Rece, reprezentând unul dintre laboratoarele în care se vor testa și structura strategiile acționale ale unor importante organizații de securitate internaționale, ONU, NATO sau UE. Conflictul violent din acest areal sunt însoțite de multiple riscuri de securitate la adresa stabilității și securității regiunii în ansamblul său, mai ales că acesta, împreună cu întregul spațiu est-european, traversa, la acea dată, procesul dificil de tranziție postcomunistă. De la riscuri de securitate politice, economice și militare, la cele non-convenționale, întreaga paletă a amenințărilor de securitate caracteristice mediului de securitate post-Război Rece este prezentă și are efecte în plan regional influențând evoluția postcomunistă a statelor regiunii. Celălalt proces disolutiv asociat sfârșitului Războiului Rece este cel al Uniunii Sovietice. Deși relativ pașnic prin raport cu spațiul iugoslav, procesul în discuție aduce după el declanșarea și perpetuarea în republicile ex-sovietice de conflicte cu consecințe și implicații de securitate importante pentru stabilitatea și securitatea regională. În acest context, sunt conflictele din Transnistria (Republica Moldova), Abkhazia, Adjaria și Osetia de Sud (Georgia), Nagorno Kharabagh (Armenia-Azerbaidjan) sau cele din spațiul ucrainean. Astfel, un factor de destabilizare regional este reprezentat de persistența situațiilor conflictuale. Etapizată pe parcursul a peste două decenii acțiunea politică și militară rusă de impunere ca unic hegemon în spațiul ex-sovietic a culminat cu războiul din Georgia (2008) și intervenția în Ucraina (2014-la zi).

Ierarhia existentă la nivel internațional în ceea ce privește factorii de risc la adresa mediului de securitate și a securității componentelor național-statale ale sistemului relațiilor internaționale este semnificativ diferită prin raport cu amenințările și riscurile de securitate active în plan regional. România printre amenințările pe care le ia în considerare sunt acțiunile Federației Ruse de

consolidare a propriilor capabilități militare ofensive în Marea Neagră și de creare a unui sistem de interdicție regională și restricționare a accesului, care să asigure controlul asupra bazinului pontic și contrabalansarea acțiunilor de dezvoltare a capabilităților militare aliate pe flancul estic al NATO. Astfel, rolul României este de a-și consolida statutul de lider regional, membru NATO și de a apăra regiunea.

România în sistemul european de securitate. Politica de securitate națională postcomunistă

Începând cu anul 1990, România a trecut prin transformări profunde, care au modificat radical profilul societății și al dezvoltării sale (Brzezinski, 2000, 201). Transformările respective au determinat nu numai schimbarea viziunii de ansamblu asupra modalităților de susținere economică a sectorului social, dar au și mărit, la cote fără precedent, incidența diferitelor riscuri sociale. Realitățile lumii de azi sunt într-o continuă transformare, astfel încât deciziile și acțiunile cu impact geostrategic au devenit omniprezente. Strategiile se află într-o continuă revizuire, acestea făcând necesare adaptări permanente. Pe de altă parte, sistemele vitale pentru funcționarea în condiții de siguranță a vieții economice și sociale, sisteme care au cunoscut o dezvoltare tehnologică rapidă și o interconectare accelerată, au intrat progresiv în atenția unor persoane, grupări ori organizații extremiste sau teroriste. Într-un astfel de context tensionat și complex, securitatea fiecărei țări, ca și securitatea comunității internaționale în ansamblu, se bazează nu numai pe capacitatea de reacție și adaptare, ci și, mai ales, pe capacitatea de anticipare și de acțiune proactivă.

Mediul de securitate impune o abordare globală și unitară a problematicii securității naționale. Extinderea accesului la tehnologie, materiale și resurse cu un potențial de risc ridicat a determinat intensificarea eforturilor de cooperare internațională în direcția dezvoltării unui sistem de control destinat prevenirii proliferării și diseminării, în paralel cu strategiile indirecte și asimetrice (Katzenstein, 1996, 134). Date fiind condițiile actuale, securitatea națională nu poate fi delimitată în totalitate de condițiile sistemice globale. Geopolitica poate fi privită și ca o scenă de competiție a potențialelor de care dispun actorii internaționali. În acest mod, fiecare stat înțelege căror domenii trebuie să le acorde prioritate și în ce fel trebuie să reacționeze guvernării la schimbările care se produc. În ceea ce privește „politica globală”, complexitatea întrepătrunderilor statelor și societăților în ordinea globală, forma ei de manifestare este esența geopoliticii moderne. Guvernele și statele rămân actorii cei mai puternici, însă ele împart acum controlul direct asupra arenei globale cu organizațiile numeroase cărora le-au delegat anumite drepturi de decizie. Țările Europei Centrale și de Est au fost străbătute, după revoluțiile anticomuniste, de un proces definit prin tranziția spre democrație și economie de piață (Thom, 1996, 17).

În acest context, exercițiul de structurare a unei strategii de securitate națională în România este unul care urmează îndeaproape evoluția post-Război Rece a statului român. După două demersuri care nu s-au finalizat prin adoptarea unui document public discutat în Consiliul de Apărare al Țării și prezentat în Parlamentul României, primul document care a respectat normele de prezentare, structurare și adoptare ca document public a unei strategii de securitate națională a fost adoptat în 1999 (Strategia de securitate națională a României. Stabilitate democratică, dezvoltare economică durabilă și integrare euroatlantică, adoptată de către Consiliul Suprem al Apărării Țării în ședința sa din 18 iunie 1999, București, 1999). La nivel european, dintre statele din proximitatea României, imediat după căderea comunismului în anul 1989, România a adoptat Legea privind Siguranța Națională și prima Strategie de Securitate Națională în anul 2001, în timp ce Ungaria a realizat acest lucru în anul 1992, Slovacia a realizat acest lucru în anul 1994, Cehia în anul 1999 și Polonia în anul 2000. Adoptarea primelor strategii de securitate au avut loc în funcție de momentul invitației la aderarea în NATO. România și Ungaria la începutul anilor 1990 au părut că sunt într-o competiție dat fiind modul cum evoluau adoptarea actelor necesare pentru securitatea națională. În ambele state au fost implicate atât legislativul, cât și executivul. Diferențele dintre politica de securitate sunt date de vecinătățile acestora, România fiind predispusă la amenințări datorită ieșirii la Marea Neagră, căreia trebuie să îi asigure securitate.

În anul 2020 a fost adoptată Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, care are ca motto „Împreună, pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume provocată de noi provocări”. Documentele care se referă la politica de securitate sunt actualizate permanent și coroborate cu angajamentele României față de partenerii externi în care este membră, NATO și Uniunea Europeană. Astfel, statutul de membru al acestor entități a consolidat poziția României la nivel global, având în vedere importanța acestuia din punct de vedere teritorial, fiind limita estică a Uniunii Europene. La nivel european, politica de securitate recomandă membrilor următoarele măsuri în acest domeniu:

- lansarea unui proces anual coordonat de revizuire privind apărarea (CARD) pentru consolidarea cooperării în domeniul apărării între statele membre;
- stabilirea unei cooperări structurate permanente (PESCO) pentru a consolida cooperarea în domeniul apărării între statele membre care doresc să meargă mai departe în această cooperare;
- instituirea unei capacități militare de planificare și conducere (MPCC) pentru îmbunătățirea structurilor de gestionare a crizelor;
- consolidarea setului de instrumente de răspuns rapid al UE, inclusiv a grupurilor tactice de luptă ale UE și a capabilităților civile.

Astfel, obiectivele strategice ale apărării naționale ale României, din documentele oficiale, răspund necesității de promovare a intereselor naționale, combaterii amenințărilor asimetrice, reducerii riscurilor și diminuării vulnerabilităților interne.

Documentul adoptat în anul 2020 își propune să consolideze poziția României pe plan extern, dar și să contribuie la dezvoltarea statului prin prosperitate și reducerea inechităților, acesta fiind realizat în concordanță cu măsurile enumerate mai sus. Principalele obiective pentru perioada 2020-2024 în ceea ce privește securitatea României sunt creșterea rolului și eforturilor României în Uniunea Europeană, consolidarea profilului strategic în NATO și aprofundarea și extinderea Parteneriatului Strategic cu SUA.

Evoluțiile mediului de securitate, precum și proiectele europene de modernizare a infrastructurilor din diferite domenii, dar și includerea acestora între obiectivele operative de pregătire a teritoriului, economiei și populației pentru apărare și definirea infrastructurii militare critice trebuie să se încadreze într-o strategie generală europeană de integrare, securitate și dezvoltare.

Un obiectiv important privind securitatea unei țări este și declanșarea unui amplu proces de dezvoltare, modernizare și asigurare a protecției infrastructurii critice, a elementelor vitale ce vizează pregătirea teritoriului, economiei și a societății pentru a face față riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale (Cosma, & Ispas, 2001, 63). Este necesar să se acționeze pentru modernizarea și adaptarea legislației instituțiilor, în raport cu dinamica reală a procesului, cu exigențele impuse de noile riscuri, amenințări și provocări, precum și cu cerințele determinate de nevoile de cooperare în cadrul NATO, Uniunii Europene și parteneriatelor strategice. La nivel mondial fiecare stat are o preocupare pentru redefinirea strategiei lor de securitate în condițiile în care trebuie să facă față la amenințări. Amenințarea cu forțe militare convenționale, îndreptată împotriva Europei Occidentale a dispărut după sfârșitul Războiului Rece, fiind înlocuită cu riscuri multidirecționale și amenințări asimetrice precum terorismul internațional, fundamentalismul religios, crima organizată, proliferarea armelor de distrugere în masă. Aceste riscuri au creat noi medii conflictuale, adăugând noi dimensiuni politicilor de securitate. Terorismul, ca fenomen, și grupările teroriste, constituie una dintre cele mai grave amenințări ale acestui început de secol la adresa multor națiuni (Buzan, 2000, 163). Fiind considerat una dintre principalele amenințări la adresa societății umane și statelor lumii, terorismul internațional continuă să reprezinte la început de mileniu un pericol foarte grav pentru securitatea statelor (Bârnă, 2005, 77). Pentru România, interesul dezvoltat în timp este de a fi parte într-o lume în care nu trebuie să domine puterea, ci dreptul instituțiilor internaționale, în care să nu se permită acțiuni unilaterale ale națiunilor puternice, în care toate statele să se bucure de drepturi egale și să fie protejate în mod egal de principii și practica internațională.

În momentul de față România este o țară cu o poziție strategică mult consolidată comparativ cu debutul crizei din Balcanii de Vest. Ultimele decenii ne-au adus mult mai aproape de orizontul Noii Ordini internaționale prin viteza crescândă a procesului de mondializare. România face parte dintr-o Europă care și-a extins autoritatea instituțională până la Marea Neagră, care și-a consolidat poziția de centru de putere geostrategică în lume, pe plan politic, economic și de securitate.

De asemenea, diplomația română a avut totdeauna un cuvânt important de spus în gestionarea păcii și cooperării în această zonă. Programele politice de securitate și apărare comună trebuie organizate, repartizate și implementate cu preponderență în Europa de Sud-Est, constituindu-se în interiorul arealelor acesteia că adevărați suportați cu responsabilități statale și organizații regionale.

România se poate constitui, din mai multe puncte de vedere, într-un pilon regional important, mai ales datorită poziției teritoriale. Printre cele mai importante realizări în acest sens se numără și participarea și constituirea Grupului de cooperare navală la Marea Neagră. Prin aceasta, țara noastră susține dezvoltarea în regiunea extinsă a Mării Negre a unor politici ale NATO și Uniunii Europene care să sprijine procesele de stabilizare economică și socială, precum și întărirea securității frontierelor pentru statele din regiune. Se vor urmări, cu prioritate, dezvoltarea relațiilor bilaterale cu statele din regiunea extinsă a Mării Negre și Balcani, dezvoltarea de programe de asistență acordată statelor interesate din regiune în domeniul reformei sectorului de apărare și dezvoltarea inițiativelor de cooperare bilaterală și multinațională în regiune. Securitatea națională a României, și nu numai, reprezintă un proces continuu și complex, destinat promovării intereselor și obiectivelor de securitate ale statului, societății, dar și ale cetățeanului. Astfel, putem discuta de un proces continuu de adaptare a securității la un complex de cerințe și necesități naționale, pentru asigurarea propriei securități. Securitatea rămâne problema esențială nu doar a României, dar și a întregii societăți umane. Politica națională de securitate este un proces ce implică elaborare, proces decizional, implementare și evaluare.

Ordinea publică este o componentă de bază a securității naționale. Interesele de securitate ale României au la bază valorile asumate și promovate de societatea românească, obiectivul final fiind acela de a asigura protecția și siguranța membrilor săi, dar mai ales prosperitatea, stabilitatea și continuitatea statului. O politică de securitate eficientă include și orientarea guvernării spre bunăstarea populației, ca primă responsabilitate și mod principal de evaluare a oricărei guvernări.

Strategia de securitate a României după anul 1990 a fost construită în funcție de statutul acesteia și de poziția strategică din acel moment. Astfel, politica de securitate este stabilită în funcție de obiectivele statului, dacă până în anii 2004 și 2007 aceasta era în funcție de statutul României de stat care adera la NATO, respectiv Uniunea Europeană, după aceea obiectivele politicii au fost coroborate cu securitatea acestor entități. România își construiește strategia de securitate pornind de la premisa că principalele sale garanții sunt apartenența la NATO și relația privilegiată cu SUA, partener care îi împărtășește percepția asupra nivelului amenințărilor în zona frontierei estice a Alianței (Administrația Prezidențială, 2020).

Beneficii ale politicii de securitate

Strategiile de securitate națională au evoluat în perioada 1990-2020, însă obiectivele principale au fost similare printre care păstrarea securității statale, libertatea cetățenilor, un rol integrat la nivel regional, prosperitatea economică, echilibrul social și stabilitatea politică. Datorită faptului că România a devenit un stat important în partea estică a Europei, fiind limita de est a Uniunii Europene și un stat strategic în NATO, politicile de securitate s-au dezvoltat și corelat cu poziția statului în cadrul acestor entități. Astfel, beneficiile unei politici de securitate reies din obiectivele asumate ale documentelor cadru care stau la baza cooperării statelor membre ale Uniunii Europene și NATO. Politica de securitate are următoarele obiective la nivel european:

- să mențină pacea;
- să consolideze securitatea internațională;
- să promoveze cooperarea internațională;
- să dezvolte și să consolideze democrația, statul de drept și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Unul dintre principalele avantaje ale politicii de securitate este referitor la faptul că promovează cooperarea interstatală, înțelegerea internațională și evită/soluționează conflicte. În acest sens principiul de bază al politicii de securitate este diplomația, având la bază normele internaționale de apărare. Politica de securitate a evoluat la nivel internațional, extinzându-și obiectivele și rolul. Astfel, prin strategia asumată se promovează cooperarea statelor pentru dezvoltare și prosperitate economică. Se poate observa că politica de securitate nu se referă doar la apărarea granițelor statului, ci este mai complexă cuprinzând de asemenea aspecte care consolidează poziția României, de stat strategic la nivel internațional, dezvoltarea tehnologică, echilibru în domenii existențiale ale societății precum sănătate, economie și educație.

Dintre beneficiile politicii de securitate a României, în contextul de membru al Uniunii Europene, NATO și partener strategic al Statelor Unite ale Americii, sunt coroborarea strategiei cu necesitățile statului pe relația securitate-prosperitate-stat de drept-democrație-identitate care asigură un echilibru între națiune și individ.

Securitatea națională, pe lângă obiectivele complexe pe care le are în concordanță cu poziția statului român, are un rol important în protejarea cetățeanului și asigurarea libertăților acestuia, într-o societate democratică. Documentul referitor la strategia securității pentru perioada 2020-2024 scoate în evidență câteva aspecte importante, printre care valorile pe care trebuie să le aibă statul român:

- caracteristicile și atributele statului român: național, suveran și independent, unitar și indivizibil;
- valorile constituționale supreme: democrația, demnitatea, drepturile și libertățile cetățenilor, dreptatea și pluralismul politic, manifestate în cadrul statului de drept, democratic și social;
- coeziunea civică și climatul interetnic bazat pe bună conviețuire și susținerea de către toți a valorilor și intereselor comune ale statului (Administrația Prezidențială, 2020).

Pe plan extern, prin intermediul politicii de securitate, România are câteva beneficii:

- consolidarea securității în regiunea Mării Negre și în regiunea Balcanilor, precum și cea a securității și stabilității celorlalte regiuni învecinate;
- consolidarea profilului în NATO și UE, de stat-cheie în flancul estic;
- consolidarea parteneriatului strategic cu SUA și a prezenței militare americane pe teritoriul României;
- aprofundarea cooperării cu ceilalți parteneri strategici și cooperarea în cadrul inițiativelor de cooperare regionale;
- oportunitatea de a fi în formate colaborative, congruente cu obiectivele și practicile NATO și UE, dar cu perspectivă ridicată de dezvoltare (precum Inițiativa celor 3 Mări, formatul București 9).

Pe lângă avantajele de apărare a statului și a libertăților și drepturilor cetățeanului la nivel național, România mai are câteva oportunități a securității naționale și externe:

- principalul vector de promovare a stabilității și securității la frontiera estică a Uniunii Europene;
- păstrarea securității Mării Negre, o zonă strategică;
- susținerea solidarității și coeziunii aliate datorită relației transatlantice.

Corelând cu aceste oportunități, beneficiile României sunt:

- asigurarea securității,
- apărarea militară,
- prosperitatea economică și
- dezvoltarea capabilităților.

Apartenența la Uniunea Europeană și NATO reprezintă garanția pentru consolidarea securității naționale cu scopul de a gestiona riscurile și amenințările provenite din afara perimetrului european, precum migrația ilegală, terorismul, traficul de persoane, de arme și droguri, aflux masiv de migrați.

România și-a consolidat rolul de stat aliat și actor regional care participă activ la asigurarea securității euroatlantice și internaționale. Evoluțiile din vecinătatea estică și poziționarea la frontiera externă a Uniunii Europene și NATO determină statul român să aibă un profil mai activ politic, diplomatic și economic, în procesul de consolidare a securității regionale.

România are un rol important în relația cu statele din regiunea Balcanilor de Vest și cele din Parteneriatul Estic datorită angajamentelor europene și euroatlantice, ceea ce evidențiază statutul de stat cu importanță regională în domeniul securității. În ceea ce privește securitatea națională, aceasta este afectată în partea estică, cu impact la nivel regional, din cauza acțiunilor Federației Ruse care contribuie la deteriorarea stabilității regionale. Acestea au impact defavorabil asupra rezilienței statelor din regiune, în primul rând Republica Moldova, Ucraina și Georgia, respectiv asupra realizării obiectivelor acestor state în relație cu Uniunea Europeană și/sau NATO.

Astfel, securitatea națională și politicile de securitate au atât beneficii în cadrul statului pentru a asigura apărarea statului de drept, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, identitatea națională, competitivitatea din punct de vedere economic, social, cât și păstrarea integrității granițelor, relații de cooperare cu statele vecine, respectarea angajamentelor în cadrul entităților din care face parte și afirmarea statului ca pol regional din punct de vedere teritorial.

Concluzii

Sistemul de securitate din România a fost influențat de două momente importante, anul 2004 când a aderat la NATO și anul 2007, când a aderat la Uniunea Europeană. Aderarea la aceste entități, care au un rol important în ceea ce privește securitatea la nivel mondial/european, au determinat declanșarea unor procese complexe în toate domeniile societății, de la militar la politic, economic și social. Procesul de integrare a reprezentat un efort colectiv care a schimbat radical statutul României și a asigurat integrarea în comunitatea euroatlantică, după care în comunitatea europeană.

La începutul anilor 1990, transformările democratice ce au urmat, au concretizat dezvoltarea unei strategii de securitate națională care să răspundă provocărilor din noul context strategic ce a rezultat în urma prăbușirii fostului bloc al Pactului de la Varșovia. Încă din iulie 1990, România a încercat apropierea față de NATO, însă abia în anul 1992 a făcut primii pași concreți în acest sens, când NATO inițiază o politică de dialog și cooperare cu fostele țări membre ale Tratatului de la Varșovia și înființează Consiliul de Cooperare Nord-Atlantică. Acest moment este definitoriu pentru România, deoarece intensifică reforma în armată și se evidențiază rolul României în context regional, din punct de vedere strategic. Anul 1995 reprezintă momentul când România devine țară candidată la integrarea în

structurile euroatlantice, iar strategia de securitate a acestui stat se schimbă după aderare.

Procesul de aderare la NATO a fost un demers complementar integrării în Uniunea Europeană. România consideră criteriile de integrare în cele două instituții ca fiind convergente și cu putere de susținere reciprocă. Principiile care au stat la baza strategiei noastre de integrare în NATO și UE sunt continuitatea, responsabilitatea și credibilitatea (Fischer-Galați, 1997, 25). În urma integrării în NATO, România a avut o multitudine de beneficii atât în plan militar, cât și în plan politic și economic. În plan militar a fost stimulată reforma militară ce a implicat modernizarea armatei precum sporirea capacității de apărare a țării și facilitarea tranziției la o armată modernă prin compensarea deficitului de securitate. Valorile acestor țări democratice sunt democrația pluralistă, existența unei economii de piață, dezvoltarea economică durabilă, participarea nemijlocită la procesul de decizie în domeniul securității și apărării din spațiul european și obținerea de garanții de securitate. La un deceniu după trecerea în secolul XXI, în documentele oficiale se afirmă tot mai mult necesitatea unui proces amplu de dezvoltare, modernizare și asigurare a protecției infrastructurii naționale. Statutul de membru al Alianței Nord-Atlantice, precum și procesul complex de integrare în Uniunea Europeană îi conferă României condiții favorabile dezvoltării economice și sociale accelerate, participării active la acțiunile de menținere a păcii și securității în plan regional și global, contracarării eficiente a riscurilor și amenințărilor clasice și a celor de tip asimetric. Printr-o bună politică de securitate se pot manifesta opțiuni strategice naționale ce au în vedere dezvoltarea rapidă a unor rețele de infrastructură specializate și eficiente, compatibile cu cele europene, care să fie capabile să potențeze modernizarea accelerată a economiei și, nu în ultimul rând, securitatea națională.

Totuși, România are nevoie de studii și cercetări științifice cu aplicabilitate în politicile și strategiile de securitate și apărare. Este necesară formarea și dezvoltarea în cadrul culturii de securitate a unui domeniu specific infrastructurii militare critice și valorificarea acestuia printr-o educație și o pregătire profesională. Existența acțiunii marilor puteri influențează decisiv statutul militar al fiecărui stat în parte, potențialul său militar, ca și securitatea acestuia. Securitatea națională este strâns legată de cea mondială, în contextul noii ordini globale, fapt ce a confirmat că acțiunile statale unilaterale au o eficiență îndoielnică în planul securității.

România, în contextul actual, de stat membru al Uniunii Europene, NATO și partener strategic al Statelor Unite ale Americii, are o poziție teritorială strategică, și prin respectarea obligațiilor asumate față de parteneri în domeniul securității și apărării se remarcă ca lider regional. Importanța teritoriilor din vecinătatea României și posibilele amenințări a determinat pe de o parte o atenție deosebită a României pentru securitatea națională și apărarea cetățenilor săi, și pe de altă parte o atenție din partea partenerilor din alianțele din care face parte, prin dezvoltarea bazelor militare de pe teritoriul statului. Demersurile inițiate în cadrul Formatului București (B9), Inițiativei celor Trei Mări sau la nivelul trilateralei în domeniul

securității și apărării Turcia-România-Polonia au rolul de a consolida cooperarea interstatală și sprijinul statelor componente pentru realizarea angajamentelor referitoare la securitate și apărare.

În același timp, politica de securitate și aprobarea acesteia din punct de vedere legislativ asigură siguranța României că sunt asumate respectarea principiilor primordiale ale cetățenilor și că se vor considera prioritare dezvoltarea economiei, infrastructurii etc. Securitatea României a evoluat în cele trei decenii, în concordanță cu statutul pe care l-a avut din punct de vedere teritorial și prin apartenența la uniuni/alianțe din punct de vedere geostrategic.

Bibliografie

- Administrația Prezidențială (2020). *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024: „Împreună pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”*. București.
- Allin, H. (2002). *NATO's Balkan Interventions*. Oxford: Oxford University Press for the International Institute for Strategic Studies.
- Alotaibi, M., Furnell, S., & Clarke, N. (2016). *Information security policies: A review of challenges and influencing factors*. International Conference for Internet Technology and Secured Transactions 11 th.
- Bărnă, C. (2005). *Terorismul. Ultima soluție?* București: Top Form.
- Brzezinski, Z. (2000). *Marea tablă de șah*. București: Univers Enciclopedic.
- Buzan, B., Waeber, O., & Jaap de Wilde, (eds.) (2000). *Security: A new framework for analysis*. USA: Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, B., & Waeber, O. (2003). *Regions and Powers. The structure of international security*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Calopereanu, M. F., & Calopereanu, A. N. (2017). *Priorities in Romania's energy strategies in the current European and Euroatlantic context*. Proceedings of the 11th International Conference on Business Excellence, 25-35.
- Calvocoressi, P. (2000). *Politica Mondială după 1945*, Traducere de Simona Ceaușu. București: Allfa.
- Chirleşan, G. (2013). *Strategia de Securitate națională a României: evoluții și tendințe între securitatea regională și cea transatlantică*. Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”.
- Consiliul Suprem al Apărării Țării (1999). *Strategia de securitate națională a României. Stabilitate democratică, dezvoltare economică durabilă și integrare euro-atlantică*, adoptată în ședința din 18 iunie 1999, București.
- Cosma, M., & Ispas, T. (2001). *Integrarea României în structurile europene și euroatlantice*. Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre.
- D'Aboville, B. (2008). Les soixantes ans de l'OTAN: un point de vu européen. *Politique Etrangère, 1*, Printemps, 91-104.
- Fischer-Galați S. (1997). *România în Secolul xx*. Iași: Institutul European.
- Frunzeti, T. (1999). The new international environment. *Euro-Atlantic Studies 2*, University of Bucharest, Centre for Euro-Atlantic Studies.

- Fundația Națională pentru Românii de Pretutindeni. Centrul de Analiză și Documentare (1999). *Război în Balcani: Iugoslavia: primăvară sângeroasă la sfârșit de secol în Balcani*. București: Aldo Press.
- Guvernul României (2004). *Carta Albă a Securității și Apărării Naționale*. București.
- Katzenstein, P. J. (1996). *The culture of national security. Norms and identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.
- Lebovic, J. H. (2004). Uniting for Peace? Democracies and United Nations Peace Operations after the Cold War. *The Journal of Conflict Resolution*, 48(6), 910-936.
- Long, G. (2021). *Security Policies in a Global Organization*. Maryland: SANS Institute.
- McAllister, R. (2010). *European Union: An Historical and Political Survey*. London: Routledge.
- Președinția României (2006). *Strategia Națională de Securitate*. București.
- Președinția României (2015). *Ghidul Strategiei de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019*, București.
- Președinția României (2015). *Strategia Națională de Apărare a Țării. O Românie puternică în Europa și în lume*. București.
- Repciuc, T. (1997). *Conceptul de securitate națională și evoluția sa*. Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară, Anuar. Studii de politică de apărare și istorie militară, București: Editura Pro Transilvania, 28-42.
- Secăreș, V. (1996). NATO - a new Strategy for the Post-Cold War Era. *Advanced Course on Security Issues*, Bucharest, Center for European Security Studies & National School of Political Studies and Public Administration.
- Sorensen, G. (2004). What Kind of World Order? The International System in the New Millennium. *Cooperation and Conflict. Journal of the Nordic International Studies Association*, 41(4), 343-363.
- Thom, F. (1996). *Sfârșitul comunismului*. Iași: Editura Polirom.
- Țuțuianu, I. S. (2011). *Apusul Westphaliei? Statul național în sistemul relațiilor internaționale în anii post-Război Rece*. București: Editura Militară.